



Växjö
kommun

Sverigeintroduktionen

- Om möjligheterna för lokal examination av samhällsorientering vid vuxenutbildningen

Daniel Larsson

Innehåll

1. Inledning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Syfte och avgränsningar.....	4
1.3 Metodologiska förutsättningar.....	4
2. Samhällsorientering för nyanlända.....	5
2.1 Om examination.....	5
2.2 Om kursplan och kunskapsmål.....	6
2.3 Om uppnådda kunskapsmål.....	8
3. Summering.....	9
3.1 Analys och slutsatser.....	9
3.2 För fortsatt arbete.....	10
Källor.....	12

1. Inledning

Följande kapitel berör bakgrunden till uppdraget, syftet och avgränsningar liksom vilka metodologiska förutsättningar som omgärdar resultatet.

1.1 Bakgrund

I december 2019 beslutade regeringen att höja schablonersättningen till landets kommuner med hänsyn till mottagande av nyanlända. Anledningen var att nyanlända beslutats kunna erbjudas samhällsorientering omfattande minst 100 timmar istället för de 60 timmar som vid beslutet var gängse.¹

Syftet med utökat antal timmar är att, som Länsstyrelsen beskriver det, underlätta för den nyanlända flyktingens etablering och delaktighet i det svenska samhället. Det ses som angeläget att informationen om samhällsorienteringen ges så tidigt som möjligt efter ankomst till kommunen och att det samtidigt bör anpassas efter den nyanländes förutsättningar och perspektiv.

Vidare ska samhällsorienteringen ses som en gemensam bas där kommunens insatser kompletteras av landstingen, statliga myndigheter liksom andra aktörer. Målet är att deltagarna ska utveckla kunskap om mänskliga rättigheter liksom grundläggande demokratiska värderingar, den enskildes rättigheter och skyldigheter i övrigt, hur vårt samhälle är organiserat samt det praktiska vardagslivet.²

¹ Regeringskansliet. Utökad samhällsorientering för nyanlända. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/12/utokad-samhallsorientering-for-nyanlanda/> (2020-05-18).

² Länsstyrelsen. <http://extra.lansstyrelsen.se/integration/Sv/samhallsorientering/Pages/samhallsorientering.aspx> (2020-05-25).

Innehållet i samhällsorienteringen fördelas på åtta olika block: Att komma till Sverige, Att bo i Sverige, Att försörja sig och utvecklas i Sverige, Att bilda familj och leva med barn i Sverige, Att påverka i Sverige, Att vårda sin hälsa i Sverige samt att åldras i Sverige.³

1.2 Syfte och avgränsningar

Kommunerna i landet ansvarar för att varje deltagare erhåller ett intyg efter avslutad kurs. Utöver detta önskar Växjö kommun examinera deltagarna i de grundläggande kunskaper om det svenska samhället som de förväntas förvärva på kursen, liksom att de har kännedom om hur de tillgodoser sina behov av stöd och fortsatt etablering i detsamma.

Denna utredning avser att utreda och ge svar på kommunens önskemål om möjligheten att examinera i *Sverigeintroduktionen*. Den huvudsakliga anledningen till kommunens önskemål om att införa examinationsmoment är att kvalitetssäkra utbildningen, att de kunskaper som förmedlas når kursdeltagarna på bästa sätt. Syftet är även att presentera utbildningens kunskapsmål liksom hur dessa nås inom ramen för de 100 timmar som utbildningen inkluderar.

1.3 Metodologiska förutsättningar

För att detta ska bli möjligt har utredningen, utöver undertecknad utredare, inkluderat verksamhetsutvecklare, rektor och handläggare vid Vuxnas lärande liksom projektledare Projekt och utveckling. Därutöver har utbyten gjorts med region Västra Götaland och deras erfarenheter i motsvarande uppdrag. Samtal har även förts med kommunjurist liksom med utvecklare för integration och socialhållbarhet vid Länsstyrelsen Kronoberg.

³ Dito.

2. Samhällsorientering för nyanlända

Kapitlet avser presentera resultatet av uppdraget enligt uppdragshandlingen som ligger till grund för detsamma, det vill säga möjligheter till examination; kunskapsmål; tillförsäkring om att kunskapsmål nås (det vill säga på vilket sätt mäter examinationen kunskapsmålen).

2.1 Om examination

Med syfte att följa upp Vuxnas lärandes förmåga att förmedla det den lokala studieplanen reglerar liksom deltagarnas kunskaper om den utbildning som erbjuds dem avser Växjö kommun undersöka förutsättningarna för att införa examinationsmoment. Som en förlängning av detta finns även önskemål om att se över möjligheten att en sådan examination kan genomföras digitalt liksom en beskrivning av hur införandet i händelse därav ska gå till.

I arbetet med att se över de juridiska förutsättningarna för en lokal examination har en omvärldsanalys genomförts, kontakter tagits med kommunens jurist, samtal förts med företrädare för Länsstyrelsen Kronoberg. Utredningen finner att det i det underlag som samlats in inte finns några juridiska hinder för att genomföra en lokal examination med grund i den lokala kursplan som författats och som bifogas denna rapport.⁴

Den påföljande frågan blir då hur en sådan examination rent konkret ska genomföras för att fungera som ett mätinstrument för kursdeltagares förväntade kunskaper efter avslutad kurs och givet de kunskapsmål som finns. I den diskussionen landar resultatet inte enbart i frågan om att alla kursdeltagare till syvende och sist ska bli godkända utan lika mycket i vad som händer med dem som inte når kunskapsmålen. På ett abstrakt plan kan svaret vara att varje kursdeltagare besvarar ett antal frågor utifrån teman som kursen inbegriper och att den kursdeltagare som inte når 55 procent heller inte når godkänt utan måste komplettera sina svar på ett eller annat sätt. I praktiken handlar det

⁴ Se bilaga 1.

om att förmedla kunskap till individer med vitt skilda förutsättningar att ta till sig densamma samtidigt som resurser att möta varje deltagare utifrån dennes förutsättningar måste frigöras, vilket bland annat kan innebära möjligheter att komplettera examinationsuppgifter.

Den teoretiska utmaningen är av allt att döma underordnad den praktiska och didaktiska utmaningen med tanke på kursdeltagares olika bakgrund och förutsättningar. I ett ämne som samhällsorientering möter kursdeltagaren dessutom en blandning av såväl normativa som deskriptiva och faktabaserade kunskaper som gör såväl kunskapsinhämtning som examination till en utmaning för deltagare och samhällskommunikatörer. Allt detta måste beaktas i valet av examinationsform.

Frågan om att införa en examinationsform med grund i digitala möjligheter och verktyg handlar i dag likafullt om att alla kursdeltagare ska ges lika möjligheter att besvara frågor i en digital miljö som att rent organisatoriskt begränsa möjligheterna till fusk i en sådan miljö. Att använda en app för att besvara ett frågebatteri i klassrumsmiljö kräver en sak, att använda en app för att besvara samma frågebatteri i hemmiljö kräver en annan. Alldeles oavsett ställer det stora krav på ansvariga samhällskommunikatörer.

2.2 Om kursplan och kunskapsmål

Den andra delen av uppdraget, utöver översyn och implementering av examinationsform och digitala förutsättningar, är att länka samman kursplan och kunskapsmål till den examination som önskas genomföras. En lokal kursplan baserad på förordningen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare (2010:1138) har tagits fram.⁵ En regional antagningsportal finns via Länsstyrelsens hemsida.⁶ Kursdeltagare med full närvaro som tillgodogjort sig samtliga delmoment kommer, utöver den lokala examinationen, få ett intyg. Eventuell frånvaro rapporteras till ansvariga vid Arbetsförmedlingen liksom eventuellt även vid Ekonomiskt bistånd. I sammanhanget är

⁵ Se bilaga 1.

⁶ <https://kronobergtillsammans.se/integration/> (2020-05-28).

det värt att poängtera att en gemensam *nationell* kursplan fortfarande saknas för uppdraget om samhällsorientering vilket således innebär att landets kommuner själva skapat egna lokala kursplaner.

Göteborgs stad har tillsammans med Länsstyrelsen Västra Götaland arbetat fram ett undervisningsmaterial som Växjö kommun avser att använda i kursen samhällsorientering för nyanlända, en bok kallad *Om Sverige*. Boken baseras på förordningen om samhällsorientering för vissa nyanlända och uppdateras under hösten 2020⁷ och kan sägas utgöra kursens ryggrad sett till innehåll, upplägg och examination. Avsikten är att kursen ska examineras löpande och att examinationsformerna varieras och anpassas efter temans innehåll och upplägg. Det kan innebära individuella redovisningar, gruppövningar och individuella eller gruppvisa examinationer.⁸ Digitala inslag kommer att utgöra en viktig del av examinationerna. Hänsyn tas till deltagarnas olika förutsättningar.

Undervisningen kommer att ske via 17 träffar (i grupp) och totalt 100 timmar med hjälp av samhällskommunikatörer med dubbla kompetenser vad gäller språk, kultur och samhälle. Vid sex till åtta tillfällen kommer undervisningen bestå i gästföreläsningar och inslag av studiebesök (fyra, fem tillfällen). Kursstart utgörs av ett introduktionstillfälle där kursens innehåll presenteras. Därefter följer kursen åtta olika teman med bas i ovannämnda kurslitteratur (*Om Sverige*). Efter varje avslutat tema förväntas kursdeltagare ha kännedom om ett antal olika områden som temat behandlat.⁹

Forms kommer vara en viktig del av den digitala verktygslådan som används. I skrivande stund är arbetet med frågor för digital examination sedan en tid tillbaka pågående men sannolikt inte klart till hösten 2020. Vuxnas lärande utvecklar även konceptet digitalt klassrum vari kunskaper i samhällsorientering kommer att mätas. I kunskapsspridningen om samhällsorientering bedöms behovet av duktiga samhällskommunikatörer vara stort.

⁷ Samtal med företrädare Göteborg Stad.

⁸ Se bilaga 1.

⁹ För ytterligare information, se bilaga 1.

Dessa nyckelpositioner spelar en central roll för att kursdeltagare ska kunna ta till sig av den kunskap som förmedlas (på respektive modersmål). Därutöver kommer kursdeltagare alltså och som tidigare beskrivits att inhämta kunskap om det svenska samhället via ett antal olika studiebesök liksom besök av gästföreläsare.

2.3 Om uppnådda kunskapsmål

Examination sker som tidigare beskrivits löpande efter att varje tema är avslutat. Kursdeltagarna möter såväl frågor i form av multiple choice som av mer resonerande karaktär och det blir samhällskommunikatörens uppgift att examinera varje tema. I händelse av godkända examinationsresultat och uppnådda kunskapsmål erhåller deltagaren ett särskilt intyg. Det gäller exempelvis om kursdeltagaren efter tema 4 om *individens rättigheter och skyldigheter* efter examination visar sig ha kännedom om områdena *Jämlikhet och mänskliga rättigheter*, *Skydd mot diskriminering*, *Familj och individ*, *Barns rättigheter – Barnkonventionen*, *Våld i nära relationer*.¹⁰

De kursdeltagare som av olika anledningar inte bedöms klara kunskapsmålen har möjlighet att komplettera med ytterligare uppgifter. Detta kan exempelvis bli aktuellt vid giltig frånvaro vid enstaka tillfällen.

¹⁰ Jämför bilaga 1.

3. Summering

Följande del av rapporten är tänkt att fungera summerande och med ambitionen att lyfta fram ett antal analytiska poänger och slutsatser utifrån det arbete uppdraget medfört.

3.1 Analys och slutsatser

Det lokala arbetet med samhällsorienteringen sker i regional samverkan. Utöver Länsstyrelsen samverkar Vuxnas lärande med andra aktörer liksom vid behov även med ESF-projekt. Uppdraget som denna utredning grundas i utgörs av en översyn av möjligheterna att utöver erhållet intyg även examinera på kursen i samhällsorientering. En av slutsatserna som kan dras är att utredningen inte finner några juridiska hinder för att så kan ske. En viktig poäng som examinationen avser fylla är att kvalitetssäkra kurs och kunskapsmål, att den löpande examinationen efter varje tema visar kursdeltagarens faktiska kunskaper efter genomfört och avslutat tema. Det är också först då kursanordnare får en indikation på kursens och undervisningens kvalitet.

Examination kommer ske efter varje tema (delexamination) men också efter kursens slut (slutexamination). Examinationsformerna varierar och anpassas efter temans innehåll och upplägg vilket kan innebära individuella redovisningar, gruppövningar och individuella eller gruppvisa examinationer. Digitala inslag kommer på sikt att utgöra ett viktigt inslag i examinationerna och hänsyn tas till deltagarnas förutsättningar. Den kanske största utmaningen med examinationen är att examinera på lika villkor utifrån olika bakgrund och förutsättningar. Detta görs via en kombination av individuella och gruppvisa förhör via multiple choice och diskussioner. Samhällskommunikatören fyller här en nyckelfunktion, dels som examinator men också som en form av moderator i de gruppdiskussioner som uppstår.

Eftersom ett övergripande syfte med samhällsorienteringen är att underlätta den nyanländes etablering och delaktighet menar utredningen att det dock inte enbart är så enkelt som att vid ett givet tillfälle summera en kursdeltagares kunskaper, men via löpande

examinationer i grupp görs även en formativ bedömning av kursdeltagares kunskaper för att på så sätt kunna stödja deltagaren i lärandet utifrån individuella behov och förutsättningar.

I tillägg har utredningen även undersökt möjligheterna för att denna examination ska kunna ske digitalt. *Utredningen finner inga hinder för att så kan ske*, men i nuläget är arbete härmed ännu inte avslutat. Digitala examinationer kan genomföras på ett antal olika sätt varför beslutet om vilket eller vilka sätt som ter sig mest lämpligt/lämpliga för Vuxnas lärandes kurs i samhällsorientering låter vänta på sig.

Utöver detta har utredningens ovanstående uppdrag länkats samman med framtagande av kursplan baserad på kunskapsmål.¹¹ Kursplanen visar dels vilka teman kursen byggs upp av, dels vad kursdeltagaren förväntas kunna efter varje tema (kunskapsmål) liksom på vilket sätt dessa kunskaper ska manifesteras (examinationsformer).

3.2 För fortsatt arbete

Kvarstår gör frågan om hur digital examination rent praktiskt kan och bör hanteras och genomföras på bästa sätt. Givet de samlade erfarenheter utredningen funnit finns en rad tänkbara alternativ för digital examinering, nämligen att kursdeltagare via en app besvarar ett antal tematiska frågor för digital inlämning. Under vilka former detta ska ske är något att diskutera vidare eftersom digital inlämning i klassrumsmiljö kräver en sak medan digital inlämning i hemmiljö kräver en annan ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

En omvärldsanalys ger vid handen att fler kommuner arbetar med utvecklandet av digitala plattformar och verktyg parallellt med Växjö kommun, en av dessa är Göteborgs stad, men i dagsläget har utredningen dessvärre inte fått tillträde till denna. Denna digitala plattform är uppdelad i flera beroende på vilket språk som används (§ 7 i regeringsuppdraget talar om att samhällsorienteringen, om möjligt, ska bedrivas på

¹¹ Se bilaga 1.

modersmål eller annat språk som deltagaren behärskar väl¹²). Varje deltagare i samhällsorienteringen erhåller egen inloggning och möjligen kan det tjäna ett gott syfte för Växjö kommun att bevaka utvecklingen av detta verktyg.

Vad som också åligger kursanordnare är att löpande utvärdera såväl kurs som examinationsform, inte minst i en initieringsfas, för att både nu och senare borga för att samhällsorienteringen håller en så god kvalitet som möjligt. Liksom det övriga arbetet med samhällsorienteringen förefaller det rimligt att också detta sker i någon regional samverkansform.

¹² Regeringskansliet. *Utökad samhällsorientering för nyanlända*.
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/12/utokad-samhallsorientering-for-nyanlanda/> (2020-05-18).

Källor

Kommunjurist, Växjö kommun.

Utvecklare av integration och social hållbarhet, Länsstyrelsen Kronoberg.

Länsstyrelsen.

<http://extra.lansstyrelsen.se/integration/Sv/samhallsorientering/Pages/samhallsorientering.aspx> (2020-05-25).

<https://kronobergtillsammans.se/integration/> (2020-05-28).

Regeringskansliet. *Utökad samhällsorientering för nyanlända.*

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/12/utokad-samhallsorientering-for-nyanlanda/> (2020-05-18).

Göteborgs stad.